

Marta Lipska

nauczyciel konsultant

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie

ANGIELSKI Z MORAŁEM

Planując zajęcia na kółko z języka angielskiego w szkole ponadgimnazjalnej, nauczyciel zastanawia się, jak najskuteczniej doskonalić u swoich uczniów umiejętności językowe i jak wzbogacić ich zasób słownictwa. Stawia sobie pytanie, jakie tematy warto rozbudować. Szukając odpowiedzi, warto ponownie przeanalizować niektóre dokumenty szkoły, aby te dodatkowe zajęcia z języka obcego nie były wyłącznie pracą nad umiejętnościami językowymi, ale również wkładem nauczyciela w ogólną działalność szkoły. Można zatem oprzeć tematykę kółka o wybrane punkty programu profilaktyki i programu wychowawczego szkoły. Te programy bowiem, wraz ze szkolnym zestawem programów nauczania, tworzą spójną całość, a ich realizacja jest zadaniem zarówno całej szkoły, jak i każdego nauczyciela.

Nauczyciel języków obcych ma ten przywilej, że na swoich lekcjach ma możliwość poruszenia niemalże każdego tematu czy problemu, wydarzenia w kraju lub na świecie. W okresie świąt lubimy ćwiczyć z uczniami umiejętność słuchania ze zrozumieniem na podstawie koled, w rocznicę katastrofy smoleńskiej możemy puścić im fragment wiadomości z zagranicznych telewizji, a w okresie wyborów do Parlamentu możemy pracować na materiale z anglojęzycznych spotów wyborczych. Na swoich zajęciach językowcy mają szerokie pole do popisu. Wykorzystujmy więc swoją kreatywność, której na pewno nam nie brakuje i ogromne zasoby internetowe, muzyczne czy telewizyjne. Połączmy nauczanie języka obcego z jednoczesnym przygotowaniem naszych uczniów do zmierzenia się z prawdziwym życiem.

Podstawa programowa dla gimnazjum i liceum nakłada na nas nauczycieli obowiązek kształtowania u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie. W procesie kształcenia ogólnego szkoła ma kształtować u ucznia postawy sprzyjające jego dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak: odpowiedzialność, uczciwość, wytrwałość, poczucie własnej wartości. Wymagania szczegółowe zapisane w podstawie programowej dla liceum nakładają na nauczycieli języków obcych obowiązek poruszania tematów związanych ze zdrowiem psychicznym, umiejętnościami psychologicznymi i społecznymi. W temacie „człowiek”, oprócz opisu wyglądu zewnętrznego i cech charakteru, zapisano również „uczucia i emocje” oraz „problemy

etyczne”. W punkcie „życie rodzinne i towarzyskie”, poza opisem przyjaciół, członków rodziny czy sposobów spędzania wolnego czasu, są też „konflikty i problemy” czy „styl życia”. Warto byłoby sprawdzić, jak do tych kwestii odnoszą się programy: wychowawczy i profilaktyki w szkole i na tak solidnej bazie zbudować dodatkowe zajęcia językowe.

Część wstępna podstawy programowej dla gimnazjum i liceum mówi, że szkoła ma kształtować w uczniach umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji. Ponieważ środki społecznego przekazu odgrywają coraz większą rolę, zarówno w życiu społecznym, jak i indywidualnym, nauczyciel powinien poświęcić dużo uwagi edukacji medialnej, czyli wychowaniu uczniów do właściwego odbioru i wykorzystania mediów. Może być to trafnym kierunkiem organizacji kółka z języka obcego, przy jednoczesnym rozbudowywaniu tematu „kultura” zawartego w wymaganiach szczegółowych podstawy programowej. Tu należałoby nauczyć młodych odbiorców krytycznego i ostrożnego podejścia do wzorców medialnych, które mogą destrukcyjnie wpływać na poczucie własnej wartości, szacunek do siebie i innych, czy ich moralność. Nauczyciele języków obcych mogą w tym celu wykorzystać zagraniczne filmy czy seriale młodzieżowe, krytykując na przykład niemoralne zachowanie amerykańskich nastolatków i wspólnie z grupą rozważać konsekwencje fizyczne i psychiczne takiego stylu życia. Podobnie większość zagranicznych piosenek i teledysków gloryfikuje swobodę seksualną. Tak promowane wzorce zachowań pozostawiają efekty uboczne nierzadko w postaci depresji i samobójstw. Zapobieganie tego typu problemom i tragediom spoczywa między innymi na szkołach. Nauczyciele języków obcych nie zastąpią oczywiście pedagogów szkolnych i psychologów. Będąc jednak najbliższymi związani z zagranicznymi mediami poprzez nauczany język, są w stanie wesprzeć wymienionych specjalistów. Nauczyciel języka obcego może też wpleść materiał związany z profilaktyką jako fragment lekcji, nie odkładając na bok nauczania gramatyki, pisania czy czytania i słuchania ze zrozumieniem. Ta wiedza i umiejętności będą cały czas ćwiczone, lecz niekoniecznie na bazie zadań z podręcznika. Pamiętajmy bowiem, że realizujemy program nauczania, a nie podręcznik. Realizujemy podstawę programową, a nie rozdziały z podręcznika. Mamy więc prawo modyfikować ćwiczenia, a nawet zastępować je innymi.

Oprócz podstawy programowej, programu profilaktyki i wychowawczego szkoły, kolejnym dokumentem, z którego możemy czerpać inspiracje, wybierając tematykę zajęć pozalekcyjnych z języka obcego jest Program promocji zdrowia i profilaktyki problemów dzieci i młodzieży na lata 2013–2016 dostępny na stronie Ministerstwa Edukacji Narodowej. Zadania w nim zawarte wynikają z przyjętego przez rząd Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego i mają na celu ochronę zdrowia psychicznego uczniów, w tym

również w obszarze zapobiegania depresji i samobójstwom wśród młodzieży. Program Ministerstwa jest spójny z podstawą programową kształcenia ogólnego w zakresie kształtowania postaw prospołecznych dzieci i młodzieży, poczucia odpowiedzialności za podejmowane decyzje, poczucia własnej wartości, asertywności. Nauczyciele i specjaliści mają za zadanie wspierać uczniów w zakresie podniesienia swojej samooceny, uczyć umiejętności radzenia sobie ze stresem i budowania dobrych relacji z otoczeniem. Założenie Ministerstwa, że w profilaktyce stanów depresyjnych i samobójstw wśród dzieci i młodzieży ważne są wspólne działania edukacyjne, wychowawcze i opiekuńcze daje nauczycielom języków obcych ogromne pole do popisu. Prowadząc zajęcia dodatkowe, doskonalimy nie tylko umiejętności językowe uczniów, ale wykorzystajmy je również w celu kształtowania postaw życiowych opartych na poczuciu własnej wartości, szacunku do samego siebie czy też budowaniu poprawnych stosunków międzyludzkich. Realizując więc na zajęciach pozalekcyjnych powyższe programy i ich treści, nie tylko pracujemy z uczniami nad ich zasobem środków językowych i umiejętności praktycznych, ale też prowadzimy spójne działanie edukacyjne, wychowawcze i profilaktyczne.

Dobór tematyki i treści zajęć kółka z języka obcego to jednak dopiero połowa sukcesu. Kolejnym wyzwaniem jest sposób, w jaki nauczyciel przeprowadzi zajęcia, z których ma wypływać pewien morał. Nie chcemy być przecież postrzegani jako ci, którzy się wymądrzają, umoralniają czy pouczają młodych. Jednym ze sposobów poruszania delikatnego tematu bez stresowania siebie i uczniów jest postawienie ich samych w roli doradców – przyjaciół. Jeśli na przykład chcemy przestrzec młode dziewczyny przed pochopnymi decyzjami podjętymi pod wpływem chwili, nastroju na dyskotecę czy komplementów poznanego chłopaka, włączmy w to chłopców z grupy/klasy. Niech to właśnie ich rówieśnicy uświadomią je, co tak naprawdę siedzi w głowie młodego chłopaka na imprezie i że nie zawsze jest to chęć na przyszły związek. Pomówmy wspólnie o konsekwencjach takich zachowań, rozważmy czarne scenariusze, a wszystko to w języku obcym. Może dodatkowo uda nam się zbudować przyjacielskie relacje w społeczności szkolnej lub klasowej, relacje oparte na odpowiedzialności za koleżankę/kolegę.

Aby temat zainteresował i otworzył uczniów, należałoby zbudować zajęcia na bazie materiałów audio lub audiowizualnych. Na przykład, chcąc, aby z naszych zajęć wypływał morał: „SZANUJ SIEBIE I SWOJE CIAŁO, A INNI BĘDĄ CIĘ SZANOWAĆ”, można wybrać piosenkę, która jest adekwatna do tematu. Takich utworów i teledysków dziś nie brakuje. W wielu zagranicznych piosenkach kobiety/dziewczyny są traktowane przedmiotowo. Zajęcia można rozpocząć opisem zdjęcia z klubu lub dyskoteki. Poniżej przedstawiamy przykładową kartę pracy na język angielski.

Gotowy wzór w języku angielskim

PRE-LISTENING

- Describe the picture

Źródło: photo credit: <http://www.flickr.com/photos/thesolaris5/2597746049/> via <http://photopin.com> <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/2.0/>

- Groupwork: Divide your students into 2 groups – male and female. Give each group a couple of questions:

Boys	Girls
<p>1. When you're at the disco/club/pub</p> <ul style="list-style-type: none">– do you search for a nice girl with the intention of a relationship or...– do you hunt for some physical pleasure (one-night stand)?	<p>1. How can you guess if the boy you meet at the disco/club/pub</p> <ul style="list-style-type: none">– is interested in you as his future girlfriend or...– hunts for some physical pleasure (one-night stand)?
<p>2. What is usually the difference between your behavior „tonight” and „tomorrow”? (treating the girl „tonight” = at the party and your attitude towards her „tomorrow” = the next day when the party is over)</p>	<p>2. What can be the difference between his behavior „tonight” and „tomorrow”?</p>

LISTENING

- Distribute the handouts with lyrics. The instruction to the task is included (see „Karta pracy dla ucznia”).

POST-LISTENING

- Having checked everything, ask the boys to write down some golden advice for the girls on how to be alert and not naive.
- At the same time ask the girls to think of some other dangers at the disco/club/pub (e.g. drugs secretly added to their cola/juice/ etc.) Together as a class talk about the ways to avoid such situations.

KARTA PRACY DLA UCZNI

- Look at the following lyrics. Listen to the song and follow the lyrics (do NOT complete anything yet)
- Now listen and fill in the gaps. Each gap stands for one word, 2-letter-words have shorter gaps.

THE SHIRELESS

_____ you're mine completely.
You _____ so sweetly.
Tonight the light of _____
But _____?
_____ a lasting treasure?
Or just a _____ pleasure?
_____ the magic of your sighs?

Tonight with words unspoken
You say that _____
But will my heart be _____
When the night meets the _____ sun?
I'd like to know _____
Is love I can be sure of.
_____ now, and I _____:
_____?

- What does the phrase „when the night meets the morning sun” mean?

Repeat

Pełny tekst piosenki dla nauczyciela

*Tonight you're mine completely
You give your love so sweetly
Tonight the light of love is in your eyes
But will you love me tomorrow?*

*Is this a lasting treasure
Or just a moment's pleasure?
Can I believe the magic of your sighs?
Will you still love me tomorrow?*

*Tonight with words unspoken
You say that I'm the only one
But will my heart be broken
When the night meets the morning sun?*

*I'd like to know that your love
Is love I can be sure of
So tell me now, and I won't ask again*

Will you still love me tomorrow? What does the phrase „when the night meets the morning sun” mean? (Tomorrow in the morning)

* * *

Polska wersja zadań

Część wprowadzająca słuchanie:

- Opisz obrazek/fotkę.
- Podziel uczniów na grupę chłopców i dziewcząt; daj każdej grupie kilka pytań:

Chłopcy	Dziewczęta
Kiedy jesteś w klubie/ pubie/ na dyskotecie, to szukasz dziewczyny z nadzieją na przyszły związek, czy raczej „polujesz” na przyjemność fizyczną?	Skąd wiesz, kiedy chłopak na imprezie jest zainteresowany twoją osobą z nadzieją na przyszły związek, a kiedy po prostu chce cię wykorzystać?
Jaka jest na ogół różnica między twoim zachowaniem „dziś wieczorem” a „następnego dnia” (w stosunku do dziewczyny w noc imprezy i na następny dzień, kiedy opadnie nastrój imprezowy)?	Jaka może być różnica między jego zachowaniem „dziś wieczorem” a „następnego dnia”?

Podsumowanie ćwiczenia:

- Po sprawdzeniu, poproś chłopców o zapisanie kilku dobrych rad dla swoich koleżanek (jak nie być naiwną, jak być czujną).
- W tym samym czasie poproś dziewczęta o wypisanie innych niebezpieczeństw, które czyhają na nie w klubie/pubie czy dyskotecie (np. narkotyki dosypywane do napojów). Razem ze wszystkimi uczniami porozmawiajcie o tym, jak unikać takich sytuacji.

Morał z tej lekcji: szanuj siebie i swoje ciało, a inni będą cię szanować.

Marta Lipska